

Българския принос за подготовката на Стратегия на ЕС за Дунавския регион

Въведение

Настоящият документ очертава Българската позиция в процеса на разработване на Стратегията на Европейския съюз за Дунавския регион. Тази нова инициатива, координирана от Европейската комисия, обединява усилията на регионите и страните в басейна на река Дунав, за ускоряване на процесите на икономическо и социално сближаване, засилване и разширяване на териториалното сътрудничество при ефективното прилагане на макрорегионално ниво на принципите на европейската кохезионна политика. Българската страна споделя разбирането, че партньорството между страните членки, страните кандидатки за членство и потенциални кандидатки за членство в ЕС, участващи в Стратегията, е ключов фактор за успешното и целенасочено постигане на приоритетите за повишаване на конкурентоспособността, развитие на иновациите, енергийната ефективност и териториалното сближаване.

България изцяло подкрепя процеса за разработване на обща стратегия за развитие на Дунавското пространство в контекста на Европейската регионална политика и изразява волята си да бъде активен участник в него. Дунавският регион трябва да се разглежда и като естествена връзка между региона на Балтийско море, Черноморския регион, Адриатическия и Алпийския регион.

Стратегията за Дунавския регион е процес, който ще осигури възможност за намаляване на социално-икономическите различия между страните и регионите и ще създаде предпоставки за конкурентоспособно развитие на регионалните и местните общности, изграждане на устойчиви партньорства, обмен на ноу-хау, добри и иновативни практики и мултикултурен диалог.

Тази първа версия на българската позиция при подготовката на Европейската стратегия за Дунавския регион очертава разбирането на контекста, целевата рамка и приоритетите, които имат важно значение за развитието на потенциала на макрорегиона, включително на българската му част. Документът е базиран на предложенията и позициите на българските институции на национално, регионално и местно ниво, както и социално-икономическите партньори и други заинтересовани страни, чиито представители взеха участие в междуправителствената работна група. Изразената позиция има консенсусен характер и отчита първите резултати от проведените в европейски и национален

мащаб дискусии, консултации и събития във връзка с разработването на стратегията.

Общ подход

Не съществува стандартна дефиниция за макро-регион. Затова тази позиция се базира на дефиницията предложена в материал от ЕК „Макрорегионалните стратегии в ЕС“ (2009,стр.1), която определя макрорегиона като “зона, включваща територията на няколко различни страни или региони, обединени от една или повече общи характеристики(белези) или предизвикателства”.

Дунавското пространство (басейнът на река Дунав) включва 14 страни: - 8 страни членки на ЕС - Австрия, Германия, Унгария, Словакия, Румъния, България, Словения и Чехия (през последните две страни не тече река Дунав, но те са в нейния басейн); 4 страни са в процес на присъединяване – Хърватска, Сърбия, Босна и Херцеговина и Черна гора; 4 страни в района на „Добросъседство” - Молдова, Украйна, Босна и Херцеговина и Черна Гора. Тъй като не би могъл да се даде точен критерий на база, на който да се определи, кои точно страни и региони са част от Дунавския макрорегион, то България приема за част от региона всички страни, които по субективен признак се асоциират към него.

Втората по дължина река в Европа е символ и на интегрирана Европа - по поречието ѝ се намира страна основателка на ЕС (Германия), и страни (България, Румъния), които са сред най-новите страни присъединили се към европейското семейство. Голямото разнообразие в макрорегиона е силно предизвикателство пред изготвянето на една обща стратегия, но е и важна стъпка към прилагане на единен подход за съвместно решаване на проблемите. Трябва заедно, всички страни в басейна на реката да очертаят и работят за икономическия просперитет на региона, за развитието на трудовите пазари, за научно-изследователските партньорства. Внедряването на европейските ценности и стандарт на живот във всички страни в региона на р. Дунав, изисква координиран подход. Необходимо е да се дефинират конкретни цели, сред най-важните от които са доброто управление и постигане на конкурентоспособност и икономически растеж чрез „отключване на потенциала за развитие”.

Стратегията ще бъде успешна само ако е реалистична, ако допринася за решаването на важни въпроси от общ интерес, които ще допринесат за просперитета и развитието на всички участващи страни и региони. Стратегията следва да е базирана на потенциала за развитие на макрорегиона и чрез прилагане на интегриран подход и широко партньорство и териториално сътрудничество да осигури позитивно въздействие върху процеса на развитие на цялата му територия. Въпреки че се препоръчва всеобхватен подход, трябва да е налице положително въздействие и добавена стойност за всички действия, включени в стратегията. Всички действия в рамките на стратегията трябва да насърчават създаването на партньорски мрежи, да допринасят за осигуряване на съответствие и успешно интегриране на политиките на Общността. Партньорството и разширяването на сътрудничеството между регионите в Дунавското пространство е фактор за повишаване ефективността на

инвестициите за развитие в макрорегиона и постигане на „по-висока добавена стойност“, включително на ресурсите от европейските фондове, които ще бъдат насочени по линия на различните оперативни програми, както през настоящия, така и през следващия програмен период.

Териториалният обхват на стратегията следва да бъде по-гъвкав, за да осигури нейната ефективност. В този контекст границите на влияние върху процесите на развитие са по-важни отколкото административните граници. Българската страна подкрепя териториалният обхват на стратегията дефиниран в рамките на проведените вече срещи и събития.

Макрорегионалната стратегия не трябва да разчита на допълнително финансиране от ЕС и на специална регулаторна рамка за въздействие, въпреки че конкурентен достъп до обособен за целта финансов инструмент би могъл да доведе до постигането на висока добавена стойност на европейско ниво. По-скоро, липсата на нов европейски финансов механизъм или законодателство, както и на споразумение за избягване на всякакво дублиране на ролята и функциите на създадените вече институции, ще позволи на всички партньори да се фокусират върху важните въпроси: как съществуващите ресурси, законодателството и институционални структурите да работят по-ефективно в полза на региона. Връзките и взаимодействието между Дунавската стратегия и другите европейски политики ще трябва да се изясняват по време на процеса на планиране, като в него ще залегне разбирането, че стратегията не трябва да замества или променя политики, които са водени в друг контекст (Политика на ЕС за стабилизиране и асоцииране, за разширяването, Източното партньорство, Европейска политика на добросъседство и т.н.). От особена важност ще бъде постигането на ефективно взаимодействие на инструментите и механизмите, прилагани в рамките на ЕС, с тези с които държавите-членки разполагат на национално ниво, за да се постигне синергичен ефект от общите им усилия.

Специфичен подход за участието на България

Цялата територия на България е под въздействието на река Дунав, като транспортен, воден и енергиен потенциал и е включена в Дунавското пространство. Това влияние е особено подчертано по отношение реализацията на значими инфраструктурни обекти по направление на европейските транспортни коридори 4, 7, 9 и 10, както и при обектите свързани с опазване на качеството на водите във водосборния басейн на реката. В обхвата на непосредствено прилежащите до реката области се включват и двата района за трансгранично сътрудничество България-Румъния и България-Сърбия.

Формулирането на националната позиция на България при разработването на Дунавската стратегия се опира на европейския опит при дефинирането на Стратегията на ЕС за развитие на района на Балтийско море, както и на опита на другите страни и региони от Дунавското пространство в областта на транснационалното и междурегионалното сътрудничество.

Приносът на българските партньори отчита концепцията на Комисията за „Макрорегионалните стратегии в ЕС“ (септ. 2009) и в частност съответните действия, обхват и ограниченията описани в заключителната глава.

При разработването на българския принос към стратегията, участниците в процеса използваха подхода отдолу-нагоре, който дава възможност за реално включване на общини, регионални и областни структури и неправителствения сектор в планирането чрез създаване на база данни от проектни предложения и тяхното подреждане по значимост, както и отчитане на националните приоритети при идентифицирането на мащабни инфраструктурни проекти, базирани на междуинституционално, междурегионално и транснационално включване:

- Анализирани са национални, регионални и местни стратегически и планови документи, действащи програми за финансиране, както и ключови секторни стратегии, които определят значението на потенциала на българските региони по отношение развитието на макрорегиона;
- Отчетен е опитът на българската страна по отношение стратегическото планиране на устойчивото интегрирано регионално и местно развитие и прилагането на оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС;
- Изводите от анализа и оценката са отправна точка за формулиране на приоритети, мерки и конкретни действия по стратегията;
- Създадена е база данни от предложени проекти, които се обсъждат и ще бъдат представени на заинтересованите страни в процеса на разработване на стратегията за развитие на макрорегиона;
- Идентифицирани са по-големи инфраструктурни проекти в района на Долния Дунав, които българската страна определя като значими за развитието на Дунавския макрорегион и „отварянето“ му не само в европейски, но и в глобален план.

Основни принципи:

В настоящата разработка са възприети следните основни принципи:

- Дунавската стратегия не е еднократно действие, а процес на стратегическо планиране, реализация, наблюдение и оценка на действията за повишаване привлекателността и конкурентоспособността на Дунавския регион, свързани с традициите и жизнения стандарт на населението в макрорегиона;
- Стратегията има интегрален характер, тя обхваща разнообразни области на действие и е фокусирана върху основни приоритети, които имат стратегическо значение за бъдещото развитие на макрорегиона като цяло;
- Формулирането на стратегията е базирано на социален и междуинституционален диалог, целящ включването на представители на всички заинтересовани страни при спазване на принципите на хоризонталните политики на ЕС.

Приоритетни области:

Приоритетните области за разработването на стратегията са очертани на базата на предложените три „стълба“ от Комисията:

- **свързаност** – планиране на инициативи за подобряване на достъпността, транспортните връзки и комуникации по и към Дунава и ефективното използване на енергийните ресурси;
- **околна среда** – провеждане на политика, включваща мерки за подобряване качество на водите, биоразнообразие, превенция и управление на риска;
- **„отключване на потенциала“** – комплекс от интервенции в широк спектър от социално-икономически области, с акцент върху икономическо развитие и повишаване на конкурентоспособността на регионите, образование, култура, туризъм, които следва да гарантират постигането на кохезия и мултикултурен и етнически диалог, запазвайки спецификата на регионалната идентичност и културно наследство.

Участието на България, българските региони и общини в подготовката и прилагането на Стратегията за развитието на Дунавското пространство е насочено към постигане на реални резултати на основата на партньорски подход, изграждане на ефективни мрежи за сътрудничество, стремеж към по-висока добавена стойност на отделните действия, съобразяване и подкрепа на политиките на Общността.

Основни изводи и препоръки в процеса на публични консултации

Въз основа на направените анализи за разработването на българската позиция при спазване на очертаните приоритети от Европейската комисия за развитие на Дунавското пространство бяха направени следните основни изводи и препоръки:

- Развитие на Общоевропейски транспортен коридор №7 посредством елиминиране на тесните места по р. Дунав, развитие и модернизация на пристанищната инфраструктура, насърчаване на интермодалните превози и развитие на речна информационна система.
- Прилагане на интегриран подход по отношение развитието и модернизацията на транспортната мрежа на Дунавския регион, при отчитане приоритетите на трансевропейската транспортна мрежа. Специфично изискване за България е изграждането на Дунав мост 2, да бъде съпроводено с адекватно развитие на пътищата, ж.п. линиите, вътрешните водни пътища, пристанищната логистична и обслужваща инфраструктура от българска и румънска страна.
- Приоритетно развитие на транспортната инфраструктура по коридор 4 (пътна и железопътна) – от моста при Видин през София до Солун, като част от направлението Централна Европа - Егейско море.
- Река Дунав като воден ресурс представлява ключово предимство и стратегически потенциал за бъдещото развитие на Дунавския макрорегион.
- Актуализиране на проучванията за изграждане на хидротехнически и хидроенергийни съоръжения в българо-румънския участък, съгласувано с румънската страна, при отчитане цялата сложност на екологическите проблеми на реката, на крайбрежните територии и на речния басейн.
- Използване на река Дунав като фактор за съживяване на Дунавското крайбрежие, за преодоляване на негативните тенденции в икономиката, демографията и изграждането на дунавските селища, общини и области.

- Мащабно експониране и социализиране на изключително богатото културно наследство и вписване в дунавски културен коридор, с ясно изразено европейско съдържание и значение. Оформяне като цялостен туристически продукт със своя специфика и туристически маркетинг на река Дунав и Дунавското крайбрежие, базиран на специфичния природен, културен ландшафт и историческа среда. Туризмът трябва да играе ролята на стимулатор и финансов инструмент за съхраняването и експонирането на културно-историческото наследство на региона.
- Развитие на дунавските селища в органично единство и хармония с реката. Необходимо е прилагането на нов подход в устройственото планиране, който да подобри качествено архитектурната среда и да създаде специфичен облик и колорит на българските крайдунавски селища.
- Опазване водите на реката и нейното биоразнообразие.
- Развитие на териториалното сътрудничество със страните от Дунавския басейн.

Изводите и препоръките, получени в процеса на публичните консултации са основа за формулиране на общата визия, цели, приоритети и обхват на интервенциите в рамките на Дунавската стратегия.

Визията следва да отразява общото разбиране за дунавското пространство, като територия със съхранена природа и културно-историческо наследство и с модерна, развита, интегрирана инфраструктура и висока степен на свързаност, привлекателен и сигурен регион с устойчиви междурегионални партньорства, гарантиращи социално-икономическа кохезия и мултикултурен диалог, регион, който има важна роля за прилагане на европейските секторни политики.

Подходящи цели на стратегията, които се споделят от българските партньори, следва да осигурят иновативна стратегическа платформа за:

- развитие и разширяване на партньорството и териториалното сътрудничество на регионите от басейна на река Дунав, в т. ч. и на българските и засилване на икономическата и социалната кохезия в рамките на ЕС;
- използване на потенциала на река Дунав като важно предимство по отношение развитието на Дунавския регион и превръщането му във фактор за икономически растеж, повишаване на регионалната конкурентоспособност и създаване на нови работни места в дългосрочен план;
- постигане на по-добри резултати и по-висока ефективност на политиката за устойчиво развитие на регионите и общините по крайбрежието на река Дунав;
- постигане на синергичен ефект в рамките на макрорегиона при реализацията на проекти с наднационално значение в областта на транспорта, околната среда, икономическото развитие, основано на научни изследвания, нови технологии и иновации;

- създаване на стратегическа платформа за реализиране на проекти с висока добавена стойност в рамките на ЕС на основата на публично-частни партньорства;
- улесняване и осигуряване прозрачност на процеса на идентифициране, обосноваване, финансиране и реализация на проекти от общ интерес в приоритетните области на местно ниво и в рамките на макрорегиона;
- изграждане на административен капацитет и обмяна на добър опит и практики във връзка с реализацията на стратегията;
- повишаване на жизненото равнище на крайдунавските региони и противодействие на тенденцията към депопулация.

Представени са главните области на сътрудничество между Дунавските страни, региони и градове и Комисията, както и приоритетите за развитие на стратегическата рамка на Дунавската стратегия в консолидираната визия на българските партньори.

Националната позиция формулира следните приоритети в областите на сътрудничество на Дунавската стратегия, за които са идентифицирани комплекс от мерки за реализация на местно, регионално, национално, трансгранично и транснационално ниво:

Област на сътрудничество “Свързаност”

Приоритет: Развитие на транспортната инфраструктура

Този приоритет включва комплекс от мерки, свързани с развитието и модернизацията на железопътната, пътната и пристанищната инфраструктура, мостовите и фериботни връзки на р. Дунав, водните пътища и навигационните системи, както и функционалните връзки, осигуряващи логистиката (интермодални терминали), устойчивата мобилност и транспортната безопасност и сигурност.

Участието на България и българските региони в Дунавската стратегия е предизвикателство, свързано с реалното им отваряне за икономическо, социално, културно сътрудничество и партньорство с останалите региони в ЕС. Важна роля за постигане на тази цел е развитието и модернизацията на транспортната инфраструктура, която да подобри свързаността и достъпността на българските региони в рамките на Дунавския макрорегион и ЕС. Първо приоритетно направление в този контекст е развитието и модернизацията на инфраструктурата по Общоевропейските транспортни коридори № 4, 7, 9 и 10, която е тясно свързана с обслужването на външните транспортни връзки и интеграцията на българските региони в Дунавското пространство. Второто приоритетно направление е подобряване на вътрешнорегионалните връзки, което се основава предимно на рехабилитацията и модернизацията на пътната инфраструктура с регионално значение, включваща пътища II и III клас.

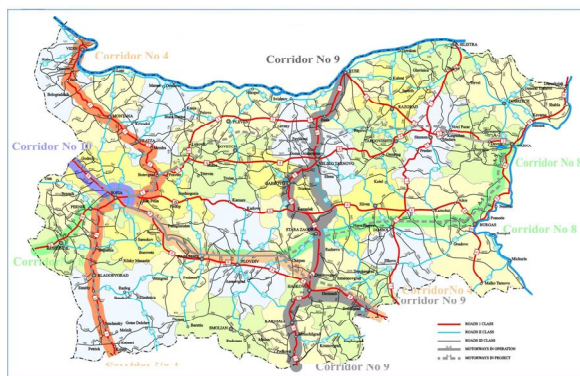
Отчитайки географското разположение на българските региони в участъка на Долния Дунав дългосрочните интереси на българската страна са свързани с изграждане и модернизиране на транспортната инфраструктура, създаваща условия за осъществяване на комбинирани превози, в т.ч. и транзитни по направлението от Черноморския регион, Близкия Изток и Азия към Централна и Северна Европа. Българската страна разполага с модерни пристанища на Черно море с подходяща специализация и традиционно развити пристанища на река Дунав с изградени жп връзки към тях, които създават добра начална основа за участие в схеми за комбинирани превози на товари входящи и изходящи в Дунавския макрорегион и ЕС като цяло. Изграждането на железопътният тунел под Босфора, както и модернизиращата се към момента железопътна връзка между България и Турция за скорост 160 км/ч дават нови перспективи за интермодалните превози в по-широк план като осигуряват интеграция на Дунавския макрорегион с интензивно развиващите се пазари на стоки и суровини на Изтока. Важни проекти, които българската страна следва да реализира, за да се превърне в една от „източните врати“ на Дунавския макрорегион, респ. на ЕС са модернизиране на пристанищните терминали и изграждане на съвременни интермодални терминали и логистични центрове, както и подобряване на сухоземните жп и пътни връзки към тях. Не на последно място от особена важност е въвеждането на модерни системи за управление и наблюдение на трафика, осигуряващи непрекъсната информация за местонахождението превозваните товари.

Дълги години единствените транспортни връзки между румънския и българския граничен район по река Дунав се осъществяваха от моста при Русе- Гюргево и фериботната връзка- пътна и жп при Видин- Калафат. В този контекст би могло да се приеме, че европейския транспортен коридор **№ 4**, в голяма степен е бил възпрепятстван да се развива интензивно в частта си от София до Видин. Едва в последните години започна изграждането на втори мост на река Дунав при Видин-Калафат и бяха изградени нови фериботни връзки между Оряхово- Бекет, Силистра- Калъраш, Русе-Гюргево. Подобряването на комуникациите в българо-румънския граничен район създава подходящи условия за задълбочаване на сътрудничеството в икономическата и социалната сфера и по-ефективното използване на наличния вътрешен ресурс и потенциал за развитие на трансгранично сътрудничество. Значителна част от долното течение на река Дунав преминава през този район и е уникален ресурс и потенциал по отношение на неговото развитие. Възможностите за по-добри транспортни комуникации ще създават условия за повишаване гъвкавостта на пазара на труда в региона и нарастване броя на малките и средни предприятия (МСП) със смесени капитали. Важно значение за задълбочаване на процеса на сътрудничество е изграждането и пускането в експлоатация на нови транспортни връзки, свързващи икономическите и административните центрове по поречието на река Дунав.

Ключово значение по отношение интегрирането на европейската транспортна мрежа, осигуряването на свободното движение на европейските граждани и функционирането на вътрешния пазар на ЕС имат приоритетните проекти за

развитие на инфраструктурата по TEN- T осите до 2010 г. на територията на България:

- Приоритетен проект № 7 „Модернизиране на железопътната линия Видин – София – Кулата“;
- Приоритетен проект № 18 „Подобряване на навигацията по река Дунав“;
- Приоритетен проект № 22 „Строителство на автомагистрала „Струма“.

Приоритет : Енергийни мрежи

Представя набор от инициативи и мерки, целящи постигането на регионална интеграция чрез общи транснационални енергийни инициативи, които включват изграждането трансгранични електротрасета; развитие на липсващите звена в енергийната система/слабите места, модернизация, създаването на единна регулаторна рамка, системи за сигурност, финансови модели, изграждане на фотоволтаични електроцентрали и инсталации за възобновяеми енергийни източници, както и прилагането на мерки за енергийна ефективност.

Ползи (добавена стойност) за страните и регионите в Дунавското пространство:

Очакваните ползи за страните и регионите в Дунавското пространство включват:

- Подобряване на транспортната свързаност и достъпност на регионите в Дунавския макро-регион ;
- Разширяване на икономическото и културното сътрудничество в рамките на макро-региона;
- Съвместно решаване на въпроси от общ интерес включително на бизнеса, като осигуряване достъпност в глобален план както за територията на макро-региона, така и за други региони в ЕС (примерно на транспортните връзки Балтийско- Черно море), ЕС- Близък Изток (Азия);
- Провеждане на обща политика по отношение на интермодалните превози и развитие на екологични форми на транспорт.
- Диверсификация на доставките на природен газ и повишаване на енергийната независимост на макрорегиона чрез изграждане на нови и свързване на функциониращи мрежи за транзитен пренос на природен газ;
- Повишаване дела на произведената ел. енергия от ВЕИ, на основа на специфичния потенциал на макрорегиона;
- Намаляване дела на произведената ел. енергия от ТЕЦ на основата на изгаряне на фосилни горива;

- Изграждане и функциониране на общ енергиен пазар в Дунавския макрорегион, включващ изграждане на нови и модернизация на съществуващите междусистемни връзки на електропреносните мрежи на страните.

Ключови дейности/проекти, значими за България:

- Координиране на националните транспортни политики и инфраструктурни инвестиции;
- Реализиране на модерни логистични решения за интермодални превози по р. Дунав;
- Развитие на информационни системи, мрежи и инициативи, свързани с развитие на речните информационни системи, включително за управление на трафика по река Дунав;
- Подобряване на вътрешните и международните транспортни връзки, със значение за макрорегиона;
- Използване на механизмите на публично-частното партньорство за развитие на нови транспортни преходи на р. Дунав между България и Румъния, напр. нови фериботни връзки, трети мост и др.
- Осигуряване на качествен и лесно достъпен транспорт;
- Модернизация на пристанищата съгласно проекта на Национална програма за развитие на пристанищата за обществен транспорт до 2015 г. и Стратегията за развитие на транспортната инфраструктура на Република България до 2015 г.;
- Подобряване на навигацията в българо-румънския участък на реката
- Подобряване на капацитета на публичния сектор и разширяване на сътрудничеството с частен сектор по отношение на проектирането, строителството, подържането и оперирането на транспортните проекти
- Организиране на обществени превози на пътници по р. Дунав;
- Модернизация на регионалната транспортна инфраструктура, в частност извършване на предпроектни проучвания и анализ на състоянието на пътната инфраструктура на дунавските общини – доизграждане и ремонт на дунавския панорамен път;
- Развитие и изграждане на инфраструктура за алтернативни видове обществен и рекреативен транспорт (VELOALEI);
- Повишаване степента на газификация на битовия и промишления сектор в българската част на Дунавския макрорегион с цел ограничаване използването на фосилни горива;
- Изграждане на инфраструктура за транзитен превоз на природен газ през територията на България за други страни в макрорегиона;
- Повишаване на енергийната ефективност и намаляване разхода на енергия в битовия и производствения сектор.

Област на сътрудничество “Околна среда и превенция на риска”

Приоритет: Опазване на река Дунав – намаляване на замърсяването на водите

Тази приоритетна област отразява мерките свързани с интегрираното планиране и управление на речната зона с набор от интервенции върху инфраструктурата и технологиите за опазване на околната среда, като пречиствателни станции, управление на отпадъците, канализация, пречистване на почвата, пречистване на водите, питейно водоснабдяване, както и отразява нуждите от инвестиции, модернизация, изграждане на капацитет и прилагането на обучителни мерки, доставка на техническо оборудване за ефективен контрол срещу замърсяването на водите на реката, системи за управление на околната среда на пристанищата в българския участък на река Дунав (ECOPORT8), интегрирано управление на водите, инфраструктурата за третиране и управление на отпадъците както и набор от проекти свързани с използване на водите на р. Дунав за напояване. В изпълнение на чл. 13 (3) от Рамковата директива за водите 2000/60/ЕС, България взе участие в изготвянето на Плана за управление на Дунавския речен басейн, който включва мерки от значение за целия басейн и определя рамката за по-детайлни планове на под-басейново и/или национално равнище. Международната комисия за опазване на река Дунав¹ служеше като платформа за обединяване на многостранните политически интереси в рамките на басейна и спомогна за разработването на Плана. От основно значение за осигуряването на екологична устойчивост на Дунавския речен басейн ще бъде изпълнението на проектите, заложи в Плана, както и на Общата програма от мерки към него.

Приоритет: Опазване на околната среда и запазване на природното и биологичното разнообразие

Приоритетната област отразява значимостта от опазването на околната среда, биоразнообразието и екологичното равновесие на цялото Дунавско пространство. Предвидените интервенции са свързани с общото виждане на всички Дунавски партньори за запазване на околната среда и природните ресурси по поречието на река Дунав и постигането на устойчиво развитие на региона, при което урбанистичните и икономически интервенции не са за сметка на екологичния статус.

Приоритетът съдържа набор от мерки, включващи възстановяване на влажните зони и опазване на биоразнообразието по поречието на Дунав с оглед на екологичното равновесие; картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове, ограничаване на негативното влияние на инвазивни видове и възстановяване на естествените местообитания чрез залесяване с местни видове, поддържащи и възстановяващи мерки за защитените територии, както и разработването и прилагане на транснационални стратегии за опазване на природното богатство на река Дунав за постигане на устойчиво управление на природните дадености. Съществува необходимост от провеждане на мащабни обществени кампании за подобряване, популяризиране и насърчаване на културата за превенция и опазване на околната среда сред гражданите.

¹ <http://www.icpdr.org/>

Приоритет: Превенция на риска

Дефинирането на този приоритет е свързано не само със съвременните концепции за управление на риска, където превенцията и мониторинга са основен компонент, но и от анализите, направени след наводненията през 2006-2007, отчитащи необходимостта от единни действия и базова инфраструктура гарантираща качествен мониторинг и минимизиране на рисковете - респективно на щетите при кризисни ситуации, бедствия и аварии.

Направената оценка на риска от наводнения на заливаемите ивици на река Дунав е ориентирана към заинтересованите страни и е насочена към извършване на залесителни дейности, изграждане на хидрозащитни съоръжения, баражни стени за акумулиране на високи води) и укрепване на българския Дунавски бряг. Освен това е необходимо и периодично почистване и укрепване коритата на реките в Дунавския регион. Изпъква необходимостта от създаване на обща система за ранно предизвестяване, превенция от наводнения, включваща симулационни модели на щетите на критичните места по поречието на Дунав и изработването на общ план за действие при наводнения обхващащи територията на повече от един град, община или държава по поречието на Дунав. В обхвата на този приоритет влизат както „меки мерки“, целящи подобряване на системите за мониторинг и контрол и готовността на региона за единни действия, така и инфраструктурни компоненти със защитен характер и базова инфраструктура за интегрирано оперативно управление и превенция на кризи, бедствия и аварии. Целта на предвидените мерки е от една страна да повишат сигурността на региона и да водят до ограничаване на последствията от възможни кризи, и от друга да имат допълващ ефект върху запазването на екологичния статус и природни ресурси на региона, очертани в предходния приоритет.

Приоритет: Промотиране на принципите на устойчивото развитие

Този приоритет отразява цялостната европейска концепция за устойчиво развитие, принципите от Гьотеборг и Протокола от Киото, приведени към местните политики като обхваща комплекс от мерки, свързани с повишаване на ролята на образованието за промотиране на принципите на устойчивото развитие. Тук са включени мерки за промоция на енергийната диверсификация и използването на възобновяеми енергийни източници, както и на политиките свързани с тяхното въвеждане; изграждането на хидро и вятърни електроцентрали, употребата на биогорива, прилагането на мерките за енергийна ефективност, мерки за повишаване на капацитета и квалификацията включително и изучавайки потенциала на транснационалните стратегии, обмен на ноу-хау и добри практики. Изграждане на единна система за мониторинг на устойчивото развитие в макрорегиона, във връзка с общата политика на ЕС по отношение на борбата с климатичните промени и опазването на биоразнообразието.

Ползи (добавена стойност) за страните и регионите в Дунавското пространство:

По приоритетите в тази област на сътрудничество очакваните ползи за страните и регионите в Дунавското пространство включват:

- Прилагане на общи подходи и механизми за управление на околната среда в крайбрежните територии на река Дунав, включително чрез разработване на съвместни планове;
- Изграждане на обща система за мониторинг на чистотата на въздуха, водите и почвите в крайбрежните територии;
- Устойчиво управление на водните ресурси в басейна на река Дунав;
- Опазване на изключителното биоразнообразие в Дунавския макрорегион като природно богатство на Европа;
- Изграждане на обща система за превенция на природни и технологични рискове, включително на системи за ранно предупреждение;
- Обща стратегия за борба с климатичните промени и мерки за ограничаване на негативното въздействие върху макрорегиона;
- Развитие на проучванията, насърчаване на инвестициите за производство и използване на „зелена енергия”.

Ключови дейности/проекти, значими за България

Изпълнение на програмата от мерки за опазване и подобряване на състоянието на водите като част от Плана за управление на речните басейни в Дунавски район за басейново управление:

- Проектиране и изграждане на инфраструктурата за отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места над 10 000 екв. жители и поетапна подготовка за изграждането на ГПСОВ в населени места между 2000 до 10 000 екв. жители в Дунавски район за басейново управление;
- Оценка на риска от наводнения, изработване на карти на регионите с риск от наводнения в Дунавски район за басейново управление. За целта могат да се използват приложимите за целия Дунавски речен басейн методи за картиране на такива региони и оценяване на уязвимостта от наводнения, разработени в рамките на проект FLOODRISK;
- Завишаване на контрола и осигуряване екологосъобразното ползване на водните обекти за добив на инертни материали в Дунавски район за басейново управление;
- Създаване на системи и мрежи за качествен и количествен мониторинг и контрол на водите, осигуряване на данни за ефективно управление на водните ресурси.

Разработване на нови и актуализиране на действащи планове за управление на защитени територии по поречието на река Дунав и изпълнение на дейностите заложили в тях;

Изграждане на мрежата от защитени зони по Натура 2000 и поетапно изготвяне на планове за управление на защитени зони по поречието на река Дунав;

Реализиране на дейности за застрашени животински и растителни видове, срещащи се по поречието на река Дунав;

Реализация на проекти свързани с възстановяване на влажни зони по поречието на река Дунав.

Подобряване системите за управление на отпадъците и възстановяване на нарушените терени и природните ландшафти

Област на сътрудничество “Социално-икономическо развитие, човешки капитал и межкултурен диалог”

Приоритет: Транснационални изследователски инициативи и подкрепа за иновациите

Приоритетът включва набор от мерки целящи засилването на транснационалния изследователски и научен обмен, създаването и развитието на изследователски центрове и програми, проекти за подпомагане на сътрудничеството между висши учебни заведения, професионални училища и др. в европейски контекст, както и подобряване на взаимодействието между образователни институции изследователски и иновационни центрове, създаването на партньорски мрежи и стимулиране на публично- частните партньорства, отчитайки хетерогенния характер, нужди и потенциал на всички нива в Дунавския регион.

Приоритет: Стимулиране на търговията и инвестициите

Позовавайки се на факта, че Северозападният район (СЗР) и Северният централен район (СЦР) в България са най-изостаналите по отношение на икономическо и социално развитие в рамките на ЕС, от особено значение за преодоляването на тези различия в контекста на макроикономическата рамка на Дунавското пространство са инициативите за подкрепа на предприемачество, повишаването на капацитета за провеждане на ефективна финансова и инвестиционна политика на местно ниво, инициативи стимулиращи бизнес сътрудничеството и развитието на малкия и среден бизнес, както и инфраструктурни мерки които да осигурят териториалното позициониране и логистичната подкрепа за бизнеса като напр. изграждането на индустриални и технологични паркове и транспортно-логистични и панаирни центрове.

Приоритет: Развитие на човешките ресурси

Националната позиция следва разбирането, че човешкият ресурс е ключов капитал за развитието на общността и в частност на икономика основана на знанието и споделяйки, че инвестициите в хората са инвестиции в бъдещото хармонично и устойчиво развитие, този приоритет обосновава необходимостта от комплекс от инициативи, които се стремят да подобрят качеството на образованието отговарящо на търсенето на пазара на труда, да създадат възможности за повишаване на квалификацията и да създадат условия за развитие на приложно изследователска и научна дейност с оглед на трансфера на знания и ноу-хау. По тази причина в този приоритет са идентифицирани мултидисциплинарни проекти за създаването и развитието на образователни и квалификационни центрове R&D бази както и проекти за маркетинг на пазара на труда и студентската мобилност. В този контекст развитието на човешките

ресурси в Дунавския макрорегион се основава на партньорството и трансфера на знания и добри практики.

Приоритет: Ефективно използване на туристическия потенциал

Реализацията на този приоритет има интегриран характер не само защото предполага обединяването на потенциала за развитие на туризма в целия Дунавски регион, формирането на общи туристически продукти и промоционална политика, но и защото в еднаква степен засяга и допълва изпълнението на всички предходни дефинирани приоритети от инфраструктурното развитие, през икономика и екология до човешки ресурси. Описаните в изложението характеристики на територията дават общ поглед върху богатите природни дадености, културно и историческо наследство в българската част на Дунавското пространство. Именно те са предпоставка за развитието на културен и еко туризъм и са предпоставка за създаването и промотирането на специфичен дунавски туристически продукт и дестинация. По тази причина приоритетът предполага интегрирани проекти с междурегионален, трансграничен и транснационален характер, които са насочени към формирането на обща Дунавска туристическа стратегия, развитие на общ туристически пазар и набор от проекти за създаване на дунавски туристически продукти в областта на културния винения, селския и, круизния туризъм в Дунавския макрорегион.

Приоритет: Насърчаване на межкултурния диалог

Обособяването на тази приоритетна област отразява националната позиция, че промоцията на интеркултурния диалог е пътят към толерантното взаимно разбиране, което позволява на европейската общност да бъде единна в многообразието си. Приведено на едно прагматично ниво именно партньорските проекти, които дават възможност за повишаване на познанието и разбирането на спецификите на всяка културна, религиозна или етническа общност, гарантират не само интеграцията, запазвайки културната им идентичност, но и успешното изпълнение на всички други приоритети.

Този приоритет включва набор от проекти свързани с между-културни обмени, иновативни културни мрежи, създаването и трансфера на културни продукти и тяхната промоция, подишването на уменията за общуване в между-културна среда, организирането на общи културни събития. Тези проекти са основани на разбирането, че културното разнообразие е едно от преимуществата на Дунавския регион.

Участието на българските региони в Дунавската стратегия на ЕС ще мобилизира техния потенциал за изграждане на партньорства с други региони от басейна на реката, като ще създаде условия за съвместно решаване на проблеми от общ интерес, ще подпомогне развитието на специфичните за поречието на реката регионални индустриални клъстери, базирани на потенциала на реката, ще създаде условия за обмяна на опит и добри практики в ключови сфери на икономическото и социалното развитие. В тази връзка от особена важност за българската страна е реализацията на проектите, които ще въздействат пряко върху подобряването на бизнес средата, като изграждането на бизнес и

информационни центрове, изграждане на информационна система с основни социално икономически показатели на ниво област, които ще подпомогнат дейността и развитието на социалния диалог, създаване на мрежа за сътрудничество между университетите в макрорегиона, което да е насочено към развитието на иновации и насочване на проучванията в ключови области, които да осигурят по-висока конкурентоспособност и просперитет на регионалната икономика в бъдеще. Подобни мерки ще променят радикално условията за развитие на макрорегиона по отношение на човешките ресурси, образователната и бизнес среда, като осигури основа за внедряване на иновации във всички сфери на развитието и подпомогне партньорството с по-напредналите икономически региони. Не на последно място, тези мерки ще допринесат за изграждането на т. нар. „Дунавска идентичност“ сред местните общности, която е предпоставка за по-пълноценното участие в процесите на европейска интеграция.

Ползи (добавена стойност) за страните и регионите в Дунавското пространство:

- Развитие на иновации и дейности, които в дългосрочен план да осигурят конкурентоспособност на Дунавския регион;
- Създаване на Дунавско изследователско пространство (Danube research area);
- Повишаване на информираността и утвърждаване на имиджа на региона, чрез нови туристически продукти, носещи спецификата на региона;
- Ускоряване на процеса на икономическо и социално сближаване на регионите чрез развитие на устойчиви партньорства между тях;
- Разширяване на областите на културно сътрудничеството между регионите;
- Поддържане на информационен ресурс със социално икономически показатели, който да бъде мултиплициран за целия крайдунавски регион;
- Насърчаване на развитието на „ниско въглеродна икономика“ и внедряване на „зелени“ технологии в бизнеса с цел създаване на алтернативна заетост в региона и изпълнението на целите на ЕС в област енергетика и климат;
- Подобряване на възможностите за образование, преквалификация и учене през целия живот в региона, с акцент върху опазване и развитие на природното и културното наследство на Дунавския регион;

Ключови дейности/проекти, значими за България:

- Проучване на възможности и съгласуване с други заинтересовани страни от Дунавския регион за създаване на международен колеж и изследователски институт в град Видин за трансфер на знания, технологии и развитие на науки, свързани с използване потенциала на река Дунав (икономика, транспорт, екология, туризъм, селско стопанство) за подготовка на кадри, които да намират реализация в Дунавските региони;
- Създаване на Международен център за информация и сътрудничество в град Русе, който да се превърне в място за контакти на местните и регионални власти, обмяна на опит, събиране, обработка и предоставяне на информация за Дунавския макро-регион.
- Създаване и промоциране на регионален туристически продукт представящ културното разнообразие на българските и румънските региони.

Област на сътрудничество “Управление”

Този хоризонтален приоритет дава възможност за усъвършенстване на институционалния капацитет и управленските механизми и процедури както и за тяхната хармонизация на наднационално ниво с оглед на изпълнението на мащабни проекти от взаимен интерес. Мерките, идентифицирани в рамките на този приоритет са свързани с повишаването на административния капацитет, оптимизацията на управленските практики, транснационалното сътрудничество на ниво администрации, привличането на неправителствения сектор като гарант за участието на гражданското общество в изпълнението на политиките. Предвид характера и спецификата на Дунавската стратегия и нейните цели тук са включени и проекти целящи повишаване на ролята на регионалната и местна общност, укрепване на партньорските мрежи на градове и региони и повишаване на синергията между „вътрешните“ европейски финансови инструменти (Структурни фондове, JASPERS и т.н.) и „външните“ инструменти (ENPI, IPA) с оглед на по-добрата координация на фондовете реализират европейските програми за териториално сътрудничество.

Укрепването на капацитета и вътрешния потенциал на регионално и местно равнище е ключов момент, който ще насърчи предприемането на по-активни и по-адекватни действия по отношение участието в Дунавската стратегия. Други важни елементи са: ясното регламентиране и разпределение на отговорностите в зависимост от компетенциите и правомощията на централно, областно и местно ниво, в т.ч. и териториалните звена на изпълнителната власт; осигуряване на информираност на всички нива; задълбочаване на партньорския подход и способността на институциите да си оказват подкрепа, съобразена със спецификите и естеството на работа; стимулиране на обмена на добри практики и практически опит между имащите отношение организации.

Приоритетът е насочен също така към подкрепянето на инициативи осигуряващи общо обучение засягащо ефективността на публичните политики (стратегическо планиране, ориентирани към действието политики, оценка, финансов инженеринг, финансови схеми, управление, ...) включително и в областта на големите инфраструктурни инвестиционни проекти, както и специфични действия като прилагането на интегриран и цялостен подход за Дунавския регион и неговото въздействие върху регионалното развитие. Във връзка с това, взаимодействието с междурегионални организации, като Работната общност „Дунавски страни“, Асамблеята на европейските региони, Международната асоциация за Дунавски изследвания, Института на регионите в Европа и т.н., се явява източник на съществена добавена стойност по отношение на успешното интегриране на добри управленски модели и практики в българския контекст.

Финансов ресурс за осъществяване на стратегията

Тъй като стратегията не предполага създаването на отделен финансов механизъм към момента, тя консолидира наличните ресурси в действащите финансови механизми, като дава възможност за повишаване на ефективността

при прилагането им с оглед на постигането на общата цел формулирана в стратегията.

Заключение

Дунавският регион трябва да се разглежда като историческа териториална общност на европейски народи и култури и като регион със огромен икономически и човешки потенциал за развитие. В условията на съвременните глобални и регионални предизвикателства е необходимо насърчаване на икономическото, социалното и териториално сближаване и укрепване на солидарността и добросъседството между страните и регионите в Дунавското пространство с активната роля на държавите-членки на Европейския съюз и съдействието на Европейската комисия. Българският принос към процеса на разработване и прилагане на Стратегията на ЕС за Дунавския регион ще продължи да се развива и обогатява във времето в светлината на целите и принципите на политиката на сближаване на ЕС и опита на всички дунавски партньори на национално, регионално и местно ниво.